

Ekonomiska prestationer i entreprenadskogsbruket

ÅR 2013 - 2017

Economic performance in contractor forestry 2013-2017

FOTO: BIRGER ERIKSSON/SKOGFORSK

Summary

In recent decades, large private forest owners, forest companies and forest owner associations have outsourced most of their operative logging and silviculture activities, and parts of their planning activities, to contractor companies.

This report describes the economic performance of both client and contractor companies. The study is based on all limited liability companies that, according to Swedish Industrial Classification, have Silviculture, Logging, Other forestry service activities, Forest management or Sawmills as their main business activity, plus around ten other companies.

The client companies are divided into two groups: Forest management and Sawmills. The contractor companies are divided into three groups: Silviculture companies, Logging companies (felling and forwarding) and Other contractor companies.

Public documents were used to describe the economic performance of the companies in the five groups. The descriptions concern over 3100 limited liability companies and four economic associations, and include information about the companies' size, profitability and ability to pay. The descriptions include key indicators that should be studied in parallel, because a focus on an individual key indicator may give a misleading picture of economic performance.

The study shows, for example, that:

- In terms of size, client companies are dominated by a few companies. In one business group, Forest management, 4 percent of the companies account for 97 percent of the group's total net sales.
- The contractor companies are dominated by small companies. Net sales (median) were less than SEK 3.5 million in the three business groups.
- The figures for 2013-2017 show that:
 - the smallest business group in terms of number of companies (326) and sales per company, Other contractor companies, was more profitable and had greater ability to pay than other business groups.
 - the Sawmills business group was less profitable than other business groups.
 - the Logging companies business group had lower ability to pay than other business groups.
 - the largest business group in terms of net sales per company and total net sales, Forest management, had a profit margin (median) of 6.4 percent. The Other contractor companies business group had a higher profit margin than other business groups.
 - the smaller companies in each business group had a higher profit margin (median) than the larger companies.
- In 2017, the economic performances of the companies in the study were neither better nor worse than limited liability companies in general.

Förord

Det finns en mängd olika ekonomiska nyckeltal som kan användas vid bedömning av företags ekonomiska prestationer, men alla nyckeltal är inte lika relevanta för alla typer av företag.

I inledningen av denna studie lämnade Samverkansgruppen för entreprenadskogsbruk (ESG) synpunkter på vilka nyckeltal som bäst beskriver de ekonomiska prestationerna i entreprenadskogsbruket.

Vi riktar ett stort tack till medlemmarna i ESG för dessa värdefulla synpunkter.

Sävar och Uppsala i september 2019

Birger Eriksson, Lotta Woxblom och Ulfstand Wennström.

Innehåll

Summary.....	2
Förord	3
Sammanfattning	6
Bakgrund	7
Entreprenöriseringen i skogsbruket.....	7
Skogsbrukets lönsamhet och effektivitetsutveckling	7
Syfte, mål och avgränsning	9
Syfte.....	9
Mål	9
Avgränsning	9
Metod	9
Nyckeltal	9
Analysmaterial	10
Gruppindelning.....	10
Entreprenadföretag.....	11
Beställarföretag	11
Ingående företag.....	11
Årsredovisningar kalenderårsvis.....	12
Företagsgruppernas och företagens storlek.....	12
Lönsamhet	12
Betalningsförmåga.....	13
Företag i andra branscher	13
Resultat	13
Skogsvårdsföretag.....	13
Storlek	13
Lönsamhet.....	14
Betalningsförmåga.....	16
Drivningsföretag	16
Storlek	16
Lönsamhet.....	16
Betalningsförmåga.....	18
Övriga entreprenadföretag	19
Storlek	19
Lönsamhet.....	19
Betalningsförmåga.....	21

Skogsförvaltning	22
Storlek	22
Lönsamhet.....	22
Betalningsförmåga.....	24
Sågverk.....	25
Storlek	25
Lönsamhet.....	25
Betalningsförmåga.....	27
Företag i andra branscher	27
Diskussion	29
Branschbilden	29
Nyckeltalens relevans	29
Andra studier	30
Tänkbara samtalsämnen	31
Organisation av entreprenadskogsbruket.....	31
Entreprenadföretagens storlek och tjänsteutbud	33
Fortsatta studier	33
Referenser.....	34
Bilaga 1. Begreppsförklaringar	35
Bilaga 2. Standard för Svensk Näringslivsindelning, SNI.....	36
Bilaga 3. Kriterier för ”större företag”	37

Sammanfattning

Under de senaste decennierna har större enskilda skogsägare, skogsföretag och skogsägareföreningar utkontrakterat huvuddelen av det operativa drivnings- och skogsvårdsarbetet samt delar av planeringsarbetet till entreprenadföretag.

I denna rapport redovisas ekonomiska prestationer för både beställar- och entreprenadföretag. I studien ingår samtliga aktiebolag som enligt Standarden för svensk näringslivsindelning har *Skogsskötsel*, *Drivning*, *Övrig service till skogsbruk*, *Skogsförvaltning* eller *Sågverk* som huvudbransch, samt ett tiotal andra företag.

Beställarföretagen delas in i två företagsgrupper; *skogsförvaltning* och *sågverk*. Entreprenadföretagen delas in i tre företagsgrupper; *skogsvårdsföretag*, *drivningsföretag (avverkning och skotning)* och *övriga entreprenadföretag*.

Med offentliga handlingar som grund beskrivs företagen i de fem företagsgrupperna. Beskrivningarna omfattar drygt 3 100 aktiebolag och fyra ekonomiska föreningar och innehåller bland annat uppgifter om företagets storlek, lönsamhet och betalningsförmåga. I beskrivningarna ingår nyckeltal som med fördel studeras parallellt, eftersom fokus på ett enskilt nyckeltal kan ge en missvisande bild av de ekonomiska prestationerna.

Studien visar bland annat att:

- Beställarföretagen domineras storleksmässigt av några få företag. I den ena företagsgruppen, skogsförvaltning, omsätter 4 procent av företagen 97 procent av gruppens samlade nettoomsättning.
- Entreprenadföretagen domineras av små företag. Nettoomsättningen (median) var mindre än 3,5 miljoner kr i de tre företagsgrupperna.
- Under åren 2013–2017 hade:
 - den till antalet företag (326 st) och omsättning per företag minsta företagsgruppen, övriga entreprenadföretag, bättre lönsamhet och betalningsförmåga än övriga företagsgrupper.
 - företagsgruppen sågverk sämre lönsamhet än övriga företagsgrupper.
 - företagsgruppen drivningsföretag sämre betalningsförmåga än övriga företagsgrupper.
 - den till nettoomsättning per företag och total nettoomsättning största företagsgruppen, skogsförvaltning, en vinstmarginal (median) på 6,4 procent. Företagsgruppen övriga entreprenadföretag hade en högre vinstmarginal, medan övriga grupper hade en lägre dito.
 - de mindre företagen i respektive företagsgrupp högre vinstmarginal (median) än de större företagen.
- År 2017 var de ekonomiska prestationerna i de studerade företagen varken bättre eller sämre än i aktiebolag i allmänhet.

Bakgrund

ENTREPRENÖRISERINGEN I SKOGSBRUKET

Under de sista decennierna på 1900-talet utkontrakterades huvuddelen av drivningsarbetet från stora skogsägare, skogsföretag och skogsägareföreningar till entreprenadföretag. Därefter utkontrakterades huvuddelen av skogsvården. Delar av planläggnings-, inventerings- och taxeringsarbetena utförs numera också av entreprenörer. Denna utveckling syns tydligt i Skogsstyrelsens statistik över antal årsverken som utförts i storskaligt skogsbruk och bland skogsentreprenörer. Under perioden 1993–2016 minskade antalet årsverken i storskaligt skogsbruk med närmare 5 000 årsverken, från 6 181 till 1 249. Under samma period ökade antalet årsverken bland skogsentreprenörer med närmare 5 200 stycken, från 3 571 till 8 762 (Skogsstyrelsen 2019).

Utkontrakteringen har medfört etablering av många nya små företag, samtidigt som den inneburit nya arbetsuppgifter och yrkesroller för många i skogsbruket. Exempelvis är ett antal tidigare anställda maskinförare numera egna företagare med många nya arbetsuppgifter. Tjänstemän i skogsföretag och skogsägareföreningar som tidigare arbetade med ”gröna frågor” och arbetsledning ägnar nu en stor del av sin tid åt köp av tjänster. Tjänstemännen har dock inte blivit renodlade tjänsteköpare utan behållit delar av ledning och styrning av de utkontrakterade tjänsterna.

Partiell outsourcing innebär att en del av ansvaret och funktionen stannar kvar hos köparen. Det ger köparen ett fortsatt inflytande över kostnader och priser samt teknik och materialval. Detta kräver detaljerad domänkunskap från köparens sida och ställer också stora krav på samordning, kommunikation och koordination mellan parterna (Van Weele 2012). Denna beskrivning stämmer i mångt och mycket in på den utkontraktering som genomförts i skogsbruket.

I fortsättningen används följande begrepp:

- ”beställare/beställarföretag” för de stora skogsägare, skogsföretag, sågverk och skogsägareföreningar med flera som köper skogliga tjänster från entreprenadföretag.
- ”entreprenör/entreprenadföretag” för de företag som producerar och/eller levererar skogliga tjänster.
- ”entreprenadskogsbruk” för den del av skogsbruket där både beställare och entreprenörer är aktiva.

I studien ingående entreprenadföretag bedriver skogsvård, drivning eller övriga arbeten till exempel planering eller taxering. Transporttjänster ingår inte.

SKOGSBRUKETS LÖNSAMHET OCH EFFEKTIVITETSUTVECKLING

Det svenska skogsbruket förser sågverk, massa-, pappers- och trävaruindustri med råvaror. Några av beställarföretagen äger både skog och industri, medan andra köper all sin råvara.

En stor andel, 80 procent, av den svenska skogsindustrins produkter exporteras (Skogsindustrierna 2018). Majoriteten av de stora beställarföretagen agerar på den internationella marknaden vilket bland annat innebär att företagens lönsamhet påverkas av både internationell konkurrens och konjunktur.

Under en följd av år sammanställde och presenterade PricewaterhouseCoopers årligen statistik över de 100 största skogs-, massa- och pappersföretagens omsättning och resultat. I den senast publicerade, *“Global Forest, Paper & Packaging Industry Survey 2016 edition survey of 2015 results”*, framgår att SCA, Stora Enso, Billerud, Södra och Holmen finns med bland de 50 största (mätt till omsättning) skogs-, massa- och pappersföretagen i världen (PwC 2018).

I rapporten framgår också att lönsamheten, mätt som avkastningen på sysselsatt kapital (ROCE, Return on Capital Employed), bland de 100 största massa- och pappersföretagen varierade mellan 3,8 och 4,6 procent under perioden 2011–2015.

Den ekonomiska prestationen hos skogliga entreprenörsföretag i norra Sverige har studerats av Kronholm (2019). Studien konstaterar att många av entreprenörerna på grund av låg nettovinstmarginal och för vissa även låg likviditet, är sårbara och att ökade marginaler behövs för att säkra att företag i framtiden är villiga att arbeta med och utveckla drivnings- och skogsvårdstjänster.

Rikkonen m.fl. (2019) har studerat ekonomisk status och affärsmodeller hos drivningsföretag i norra och östra Finland under perioden 2012–2016. Omsättningen hade ökat för de största företagen, medan de minsta kämpade med låg lönsamhet. De minsta företagen var vanligtvis underentreprenörer till större entreprenörsföretag. De stora drivningsföretagen hade kontrakt med skogsindustri, sågverk, skogsförvaltare och statsägda skogsföretag.

Kunskapen om entreprenadföretagens antal, storlek, lokalisering, tjänsteutbud och ekonomiska prestationer i Sverige har länge varit begränsad. Därför genomfördes år 2016 en kartläggning av de skogliga entreprenadföretagen. I studien ingick 2 261 aktiebolag som arbetar med planering, skogsvård, avverkning och terrängtransport av skoglig råvara fram till bilväg. Resultaten visade bland annat att det fanns stora skillnader i lönsamhet, mätt som vinstmarginal, mellan företagen (Eriksson & Sääf 2017).

Rapporten och de efterföljande diskussionerna visade att det finns behov av regelbundet återkommande redovisning av de ekonomiska prestationerna i entreprenadskogsbruket och att en sådan bör omfatta både beställare och entreprenörer.

Syfte, mål och avgränsning

SYFTE

Projektets syfte var att stödja en utvecklad dialog om lönsamhet och förbättringspotential i entreprenadskogsbruket.

MÅL

Målet med studien var att beskriva ekonomiska prestationer i och storlek på företag som är aktiva i entreprenadskogsbruket.

AVGRÄNSNING

Företag som transporterar virke och/eller skogsbränsle från avlägg vid väg till industri ingår inte i studien.

Rapporten omfattar aktiebolag samt de fyra största skogsägareföreningarna som alla är ekonomiska föreningar.

Metod

NYCKELTAL

Initialt beslutades att använda olika nyckeltal för att beskriva företagen i entreprenadskogsbruket beträffande storlek och ekonomiska prestationer.

För att säkerställa att relevanta nyckeltal och data användes i analysen kontaktades Samverkansgruppen för entreprenadskogsbruk (ESG). Gruppen, som leds av Skogforsk, består av representanter för tio olika beställarföretag och lika många från olika entreprenadföretag. Syftet med gruppen är *”att ge köpare och säljare av skogsbrukets entreprenadtjänster möjlighet att identifiera, diskutera och gemensamt arbeta med angelägna utvecklingsprojekt”*.

Gruppens medlemmar ombads att lämna förslag på vilken information som de ansåg bör ingå i en ekonomisk branschanalys av entreprenadskogsbruket och vilka nyckeltal som bäst speglar företagens ekonomiska prestationer.

De inkomna förslagen kan sammanfattas på följande sätt:

Studien bör om möjligt utformas så att:

- den omfattar hela entreprenadskogsbruket, det vill säga både beställare och entreprenörer.
- beställarnas och entreprenörernas ekonomiska prestationer redovisas var för sig.
- entreprenörerna delas upp i minst två grupper; skogsvård och drivning.
- den omfattar åtminstone de tre senaste åren.

Nyckeltal som bör redovisas:

Storlek

- Företagens storlek i form av omsättning eller nettoomsättning.
- Branschens storlek i form av antal företag.

Lönsamhet

- Vinstmarginal.
- Avkastning på totalt kapital.
- Avkastning på eget kapital.
- Andelen företag med negativt alternativt positivt resultat efter finansnetto.

Betalningsförmåga

- Soliditet.
- Kassalikviditet.

Nyckeltalen definieras i Bilaga 1.

ANALYSMATERIAL

I nästa steg identifierades de beställar- och entreprenadföretag som ansågs tillhöra entreprenadskogsbruket. Som grund för detta arbete användes Standarden för svensk näringsgrensindelning (SNI), som främst används för att klassificera företag och arbetsställen efter deras ekonomiska aktiviteter (Bilaga 2). Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för klassifikationen SNI, men Skatteverket ansvarar för att inhämta SNI-koder. Detta sker i samband med att företag registrerar sin verksamhet hos Skatteverket.

En stickprovvis jämförelse mellan några, i skogsbruket verksamma, företags SNI-koder och den verksamhet som företagen bedriver i dag, visade att SNI-koderna inte alltid beskriver den nu aktuella verksamheten. Trots detta bedömdes det möjligt att använda SNI-koderna som grund för gruppindelning, under förutsättning att några uppenbara felaktigheter justerades.

Ekonomiska data, företagsform och nyckeltal för de enskilda företagen som drivs i aktiebolagsform hämtades från Bisnode Kredits produkt Nordic Business Key i oktober 2018. I studien ingår också de fyra största skogsägareföreningarna i Sverige, som alla är ekonomiska föreningar. Ekonomiska data och nyckeltal för dessa hämtades från respektive skogsägareförenings hemsida (Norra 2018, Norrskog 2018, Mellanskog 2018, Södra 2018).

GRUPPINDELNING

Med stöd av SNI-koder delades entreprenadskogsbruket in i fem företagsgrupper; tre med entreprenadföretag och två med beställarföretag.

Entreprenadföretag

Skogsvårdsföretag. I denna grupp ingår aktiebolag vars huvudbransch är Skogsskötsel, SNI-kod 02.102, exklusive två företag, som förts över till gruppen Skogsförvaltning.

Enligt SCB omfattar SNI-kod 02.102 skogsvårdstjänster utförda mot lön eller inom ramen för ett kontrakt, såsom markberedning, plantering, röjning och hyggesrensning (SCB 2018).

Drivningsföretag. I denna grupp ingår aktiebolag vars huvudbransch är Drivning, SNI-kod 02.200, exklusive några stora företag som förts över till gruppen Skogsförvaltning eller Sågverk. Bland de överförda företagen finns till exempel Person Invest Skog, Rundvirke Skog AB, Sveaskogs Förvaltnings AB, Stora Enso Skog och Sydved.

Enlig SCB omfattar SNI-kod 02.200 drivningstjänster utförda mot lön eller inom ramen för ett kontrakt, till exempel avverkning, drivning av inköpt skog på rot, anläggning av tillfälliga drivningsvägar och produktion av rundvirke (SCB 2018).

Övriga entreprenadföretag. Gruppen omfattar aktiebolag vars huvudbransch är Övrig service till skogsbruk, SNI-kod 02.409.

SCB uppger att SNI-kod 02.409 omfattar till exempel skogsinventering, skogstaxering, skogsvärdering, konsultverksamhet, bekämpning av skogsbrand och brandskydd samt bekämpning av skadedjur i skogen (SCB 2018).

Beställarföretag

Skogsförvaltning. Omfattar aktiebolag vars huvudbransch är Skogsförvaltning, SNI-kod 02.101, plus sju företag med annan SNI-kod. I gruppen ingår också de fyra största skogsägareföreningarna.

Skogsförvaltning, SNI-kod 02.101, omfattar till exempel skogsförvaltning, skogsavverkning och skogsskötsel på egen skog (SCB 2018).

Sågverk. Innefattar aktiebolag vars huvudbransch är Sågverk, SNI-kod 16.101 plus elva andra företag varav de flesta arbetar med virkesanskaffning till sågverk.

Enlig SCB omfattar SNI-kod 16.101 bland annat sågning av trä, klyvning, barkning eller flisning av virke samt torkning av trä (SCB 2018).

INGÅENDE FÖRETAG

Alla företag är skyldiga att årligen upprätta ett bokslut. Bokslutet ska vara i form av årsbokslut, förenklat årsbokslut eller årsredovisning. Vilken typ av bokslut som ska upprättas beror på vilken företagsform verksamheten bedrivs i och företaget storlek. Årsredovisningen, som är den mest omfattande av dessa bokslutsformer, är en offentlig handling. Årsredovisning upprättas och skickas till Bolagsverket av aktiebolag samt handelsbolag och kommanditbolag som ägs av minst en juridisk person eller uppfyller kriterierna för "större företag" och ekonomiska föreningar som uppfyller kriterierna för "större företag" (Bilaga 3). Eftersom enskilda firmor vanligtvis inte upprättar årsredovisning och eftersom det finns få handelsbolag eller kommanditbolag i skogsentreprenadbranschen som uppfyller kriterierna för "större företag", omfattar denna studie endast aktiebolag, samt de fyra största skogsägareföreningarna som alla är ekonomiska föreningar.

Aktiebolagen som ingår i studien var samtliga registrerade oktober 2018 i *Nordic Business Business Key* och hade en totalomsättning som var större än eller lika med 1 000 kr under 2017. Studien innehåller ekonomiska data och nyckeltal för femårsperioden 2013–2017. Ekonomiska data och nyckeltal för företag som varit aktiva under studieperioden men som av en eller annan anledning inte fanns kvar i oktober 2018 ingår således inte i studien.

Noterbart är att i skogsbruket finns många enskilda firmor. Enligt *Nordic Business Key* uppgick antalet enskilda firmor med huvudbransch SNI-kod 02.102, 02.200, eller 02.409 till drygt 7 000 stycken i början av år 2019. Men om de tillhör entreprenadskogsbruket det vill säga om de säljer tjänster, och i så fall i vilken omfattning, är inte känt.

ÅRSREDOVISNINGAR KALENDERÅRSVIS

I denna studie redovisas ekonomiska data och nyckeltal för femårsperioden 2013–2017. Med enskilt år, till exempel 2017, avses det år under vilket företagen avslutat sitt räkenskapsår.

FÖRETAGSGRUPPERNAS OCH FÖRETAGENS STORLEK

Som mått på företagsgruppernas storlek användes antalet företag i aktuell företagsgrupp.

Nettoomsättning år 2017 användes som mått på företagens storlek.

LÖNSAMHET

Lönsamheten i de olika företagsgrupperna beskrivs med nyckeltalen vinstmarginal, avkastning på totalt kapital och avkastning på eget kapital samt andelen företag med negativt resultat efter finansnetto.

Under vissa förutsättningar, till exempel under uppstart eller nertrappning av företag, kan dessa nyckeltal bli extrema och helt missvisande. I materialet finns exempelvis företag med vinstmarginal över 64 000 procent. Därför redovisas inte medelvärden utan medianvärdet inom respektive företagsgrupp för dessa nyckeltal.

Medianvärdet ger dock en begränsad bild av lönsamheten i företagsgrupperna. Därför utökades beräkningarna av vinstmarginal (median) med:

- Spridningen i vinstmarginal för att få ökad kunskap om hur
 - stor andel av företagen som hade positiv vinstmarginal
 - stor andel av företagen som hade riktigt hög respektive riktigt låg vinstmarginal.
 - stor andel av företagen som hade vinstmarginal i intervallet 0–10 procent
 - stor skillnaden var mellan de mest olönsamma och mest lönsamma företagen.
- Vinstmarginal (median) för små och stora företag.
- Vinstmarginal (median och medel) i företagsgrupperna när företagen med mycket höga och låga vinstmarginalvärden exkluderats från beräkningarna.

För nyckeltalet andel företag med negativt resultat efter finansnetto gjordes en utökad analys för att om möjligt kunna hitta delförklaringar till varför det finns en relativt hög andel företag med negativt resultat efter finansnetto i entreprenadskogsbruket.

BETALNINGSFÖRMÅGA

För att beskriva företagens långsiktiga betalningsförmåga användes nyckeltalet soliditet. Vid beskrivning av den kortsiktiga betalningsförmågan redovisades nyckeltalet kassalikviditet. För båda dessa nyckeltal redovisades, precis som för nyckeltalet vinstmarginal, medianvärdet inom respektive företagsgrupp.

FÖRETAG I ANDRA BRANSCHER

Bearbetning av data rörande företagens storlek, lönsamhet och betalningsförmåga avslutades med en redovisning av nettoomsättning, vinstmarginal, avkastning på eget och totalt kapital, soliditet, kassalikviditet och andelen företag med negativt resultat efter finansnetto för aktiebolag i Sverige år 2017. Informationen om aktiebolag i Sverige, oavsett bransch, erhöles från SCB.

Resultat

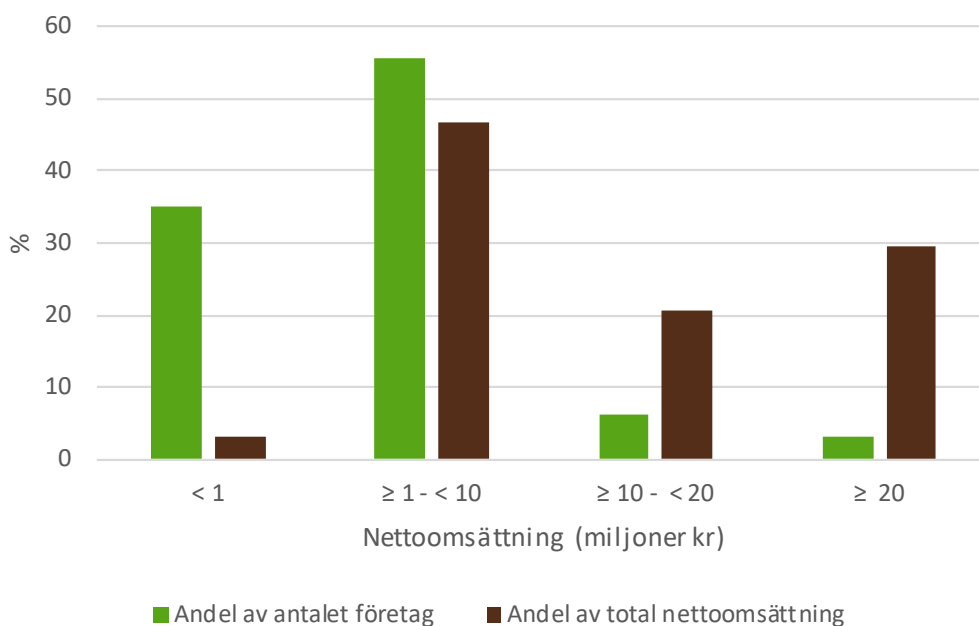
SKOGSVÅRDSFÖRETAG

Storlek

I gruppen skogsvårdsföretag ingick 742 företag.

Gruppen domineras av små företag. Drygt 90 procent av företagen hade en nettoomsättning som var mindre än 10 miljoner kr under 2017. Dessa företag stod för hälften av gruppens samlade nettoomsättning. De 3 procent av företagen som hade en nettoomsättning som var 20 miljoner eller större stod för närmare 1/3 av skogsvårdsföretagens totala nettoomsättning (Figur 1).

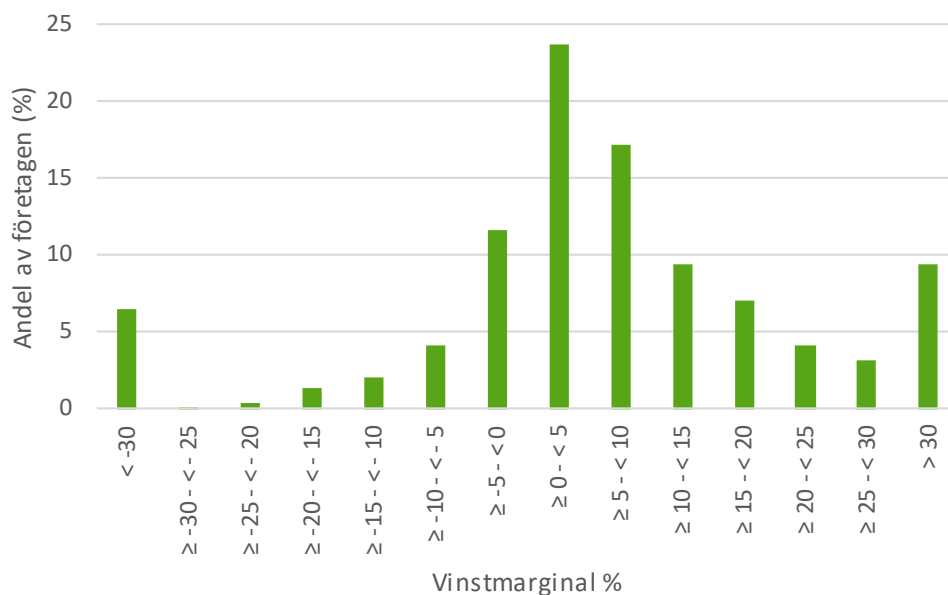
Under 2017 var medianvärdet på företagens nettoomsättning 1,8 miljoner kr och medelvärdet var 4,3 miljoner kr.

Figur 1. Skogsvårdsföretagens nettoomsättning och andel av gruppens totala nettoomsättning år 2017.

Lönsamhet

Figur 2 visar bland annat att år 2017 fanns det företag med god lönsamhet och andra med mindre god lönsamhet. Av figuren framgår också att drygt 40 procent av skogsvårdsföretagen hade en vinstmarginal i intervallet mellan 0 och 10 procent samt att 16 procent av företagen hade en vinstmarginal som understeg -30 procent eller översteg +30 procent.

Figur 2. Skogsvårdsföretagens vinstmarginal (%) år 2017.

Vinstmarginalen (median) varierade mellan 4,4–5,0 procent under perioden 2013 och 2017. Företagen med nettoomsättning mindre än 10 miljoner kr hade en högre vinstmarginal (median) än de företag vars nettoomsättning var 10 miljoner kr eller mer (Tabell 1).

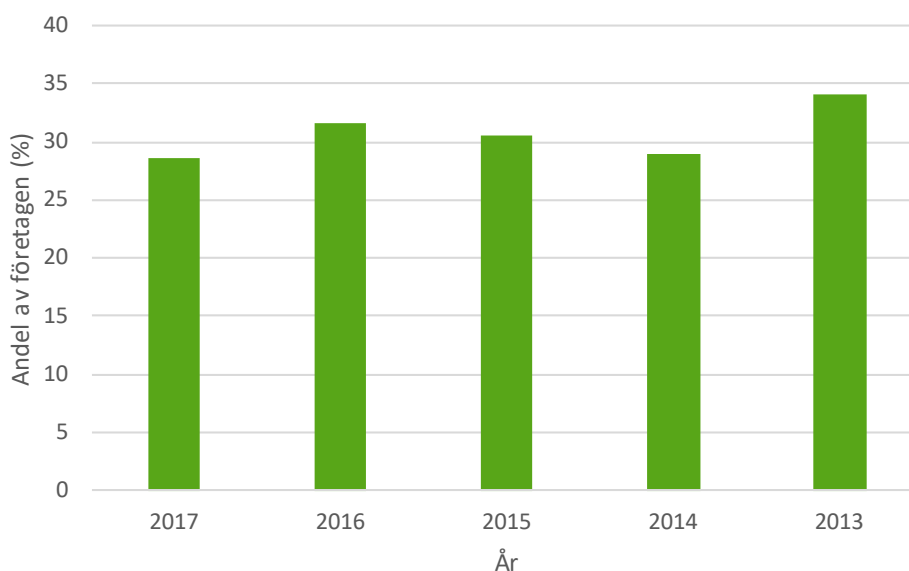
Om företag med vinstmarginal lägre än -30 procent och högre än +30 procent exkluderas från beräkningarna försvinner också de extrema vinstmarginalerna, som i vissa fall överstiger tusen procent, vilket gör att det blir mer intressant att beräkna vinstmarginal (medel). Medelvärdet för vinstmarginalen blir då i snitt cirka 0,5 procentenhet högre än medianvärdet under femårsperioden (Tabell 1).

Avkastningen på totalt kapital (median) varierade under samma period mellan 6,2 och 7,3 procent och avkastningen på eget kapital var i snitt drygt 8 procent högre (Tabell 1).

Tabell 1. Lönsamhet skogsvårdsföretag år 2013–2017.

Lönsamhetsmått	2017	2016	2015	2014	2013
Vinstmarginal, median (%)	5,0	4,5	4,4	4,5	4,8
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning <10 miljoner kr, median (%)	5,6	4,7	4,5	4,4	4,9
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning ≥ 10 miljoner kr, median (%)	3,9	3,2	3,6	5,3	4,3
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, medelvärde (%)	5,7	5,3	5,0	5,0	4,9
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, median (%)	4,4	4,1	4,3	4,4	4,6
Avkastning på totalt kapital, median (%)	6,9	7,2	6,2	7,3	6,3
Avkastning på eget kapital, median (%)	16,1	15,6	13,4	16,1	13,6

Andelen företag med negativt resultat efter finansnetto varierade mellan 29 och 34 procent under perioden 2013–2017 (Figur 3).

Figur 3. Andel skogsvårdsföretag med negativt resultat efter finansnetto

En granskning av företagen med negativt resultat efter finansnetto år 2017 visar att 20 procent av företagen kan antas vara i en uppstartsfas, alternativt nedtrappningsfas eftersom de uppfyller ett eller flera av följande kriterier:

- nettoomsättning på 0 kr.
- startat eller återupptagit verksamheten år 2016 eller 2017.
- nettoomsättning som ökat med mer än 200 procent från föregående år.
- nettoomsättning som minskat med mer än 75 procent från föregående år.

Noterbart är också att under 2017 var det en betydligt större andel av de små företagen som redovisade negativt resultat efter finansnetto, jämfört med de större. Exempelvis uppvisade 43 procent av företagen med nettoomsättning mindre än 1 miljon kr negativt resultat efter finansnetto, medan motsvarande siffra för företagen med en nettoomsättning på 10 miljoner eller mer var 14 procent.

Betalningsförmåga

Företagens soliditet (median) översteg 33 procent och kassalikviditeten (median) låg över 132 procent under den studerade perioden. Båda nyckeltalen ökade något under femårsperioden (Tabell 2).

Tabell 2. Betalningsförmåga skogsvårdsföretag år 2013–2017.

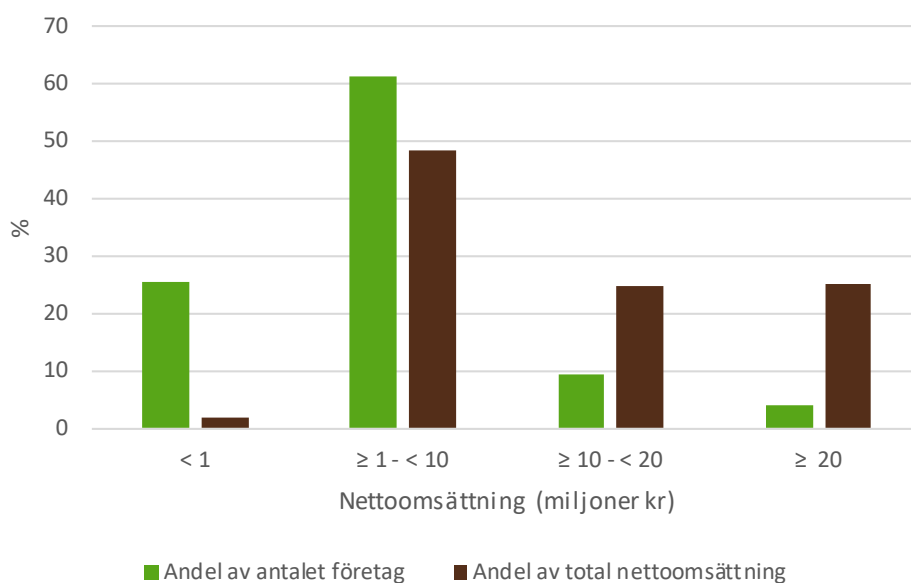
Mått på betalningsförmåga	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet, median (%)	38,9	39,7	38,3	36,6	33,9
Kassalikviditet, median (%)	148,0	147,7	137,9	137,4	132,5

DRIVNINGSFÖRETAG

Storlek

Drivningsföretag är den till antalet största företagsgruppen i studien och bestod av 1 213 företag. Även denna grupp domineras av små företag. En klar majoritet (87 procent) av företagen hade en nettoomsättning som var mindre än 10 miljoner kr under 2017 (Figur 4). Medianföretaget hade en nettoomsättning på 3,2 miljoner kr och medelvärdet för nettoomsättningen var 5,4 miljoner kr.

De 13 procent av företagen som hade en nettoomsättning som var 10 miljoner eller större svarade tillsammans för hälften av drivningsföretagens samlade nettoomsättning (Figur 4.)

Figur 4. Drivningsföretagens nettoomsättning och andel av gruppens totala nettoomsättning år 2017.

Lönsamhet

Lönsamheten mätt som vinstmarginal (median) varierade mellan 4,4 och 5,8 procent under den studerade perioden (Tabell 3). Vinstmarginalen (median), för företag med vinstmarginal i intervallet mellan -30 och +30 procent, var några tiondels procent lägre än vinstmarginalen (median) för hela gruppen drivningsföretag.

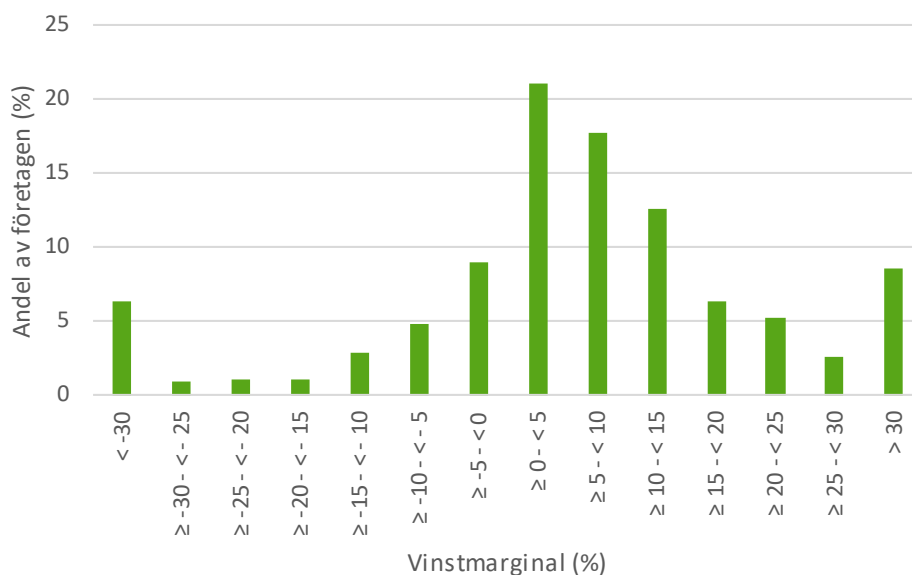
Vinstmarginalen (medel) för företag med vinstmarginal i intervallet mellan -30 och +30 procent var i snitt i det närmaste identisk med vinstmarginalen (median) för hela gruppen under femårsperioden (Tabell 3).

Av tabellen framgår också att företagen med en nettoomsättning mindre än 10 miljoner kr hade en något högre vinstmarginal (median) än övriga företag under fyra av de fem studerade åren.

Tabell 3. Lönsamhet drivningsföretag år 2013–2017.

Lönsamhetsmått	2017	2016	2015	2014	2013
Vinstmarginal, median (%)	5,6	5,7	5,0	5,8	4,4
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning <10 miljoner kr, median (%)	6,0	5,7	5,2	6,0	4,4
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning ≥ 10 miljoner kr, median (%)	5,0	6,0	4,5	5,6	3,8
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, medelvärde (%)	5,6	5,1	5,1	5,9	4,3
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, median (%)	5,4	5,3	4,7	5,7	4,1
Avkastning på totalt kapital, median (%)	5,6	5,4	5,4	6,2	4,4
Avkastning på eget kapital, median (%)	11,8	10,9	10,3	11,6	6,2

Avkastningen på totalt kapital (median) varierade något mellan åren och var som högst år 2014 med 6,2 procent (Tabell 3). Närmare 40 procent av företagen hade en vinstmarginal i intervallet mellan 0 och 10 procent och knappt 15 procent hade en vinstmarginal som var mindre än -30 eller större än +30 procent (Figur 5).

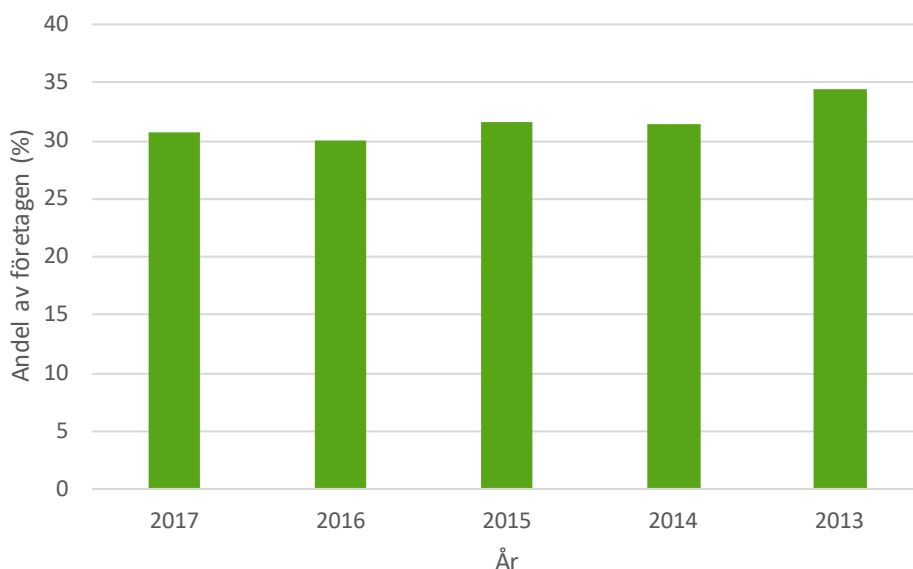
Figur 5. Drivningsföretagens vinstmarginal (%) år 2017

Under år 2013 var andelen företag med negativt resultat efter finansnetto drygt 34 procent och under de följande åren ungefär 30 procent (Figur 6).

Cirka 17 procent av företagen som hade negativt finansnetto år 2017 kan antas vara i en uppstartsfas alternativt nedtrappningsfas, eftersom de uppfyller ett eller flera av följande kriterier:

- Nettoomsättning på 0 kr.
- Startat eller återupptagit verksamheten år 2016 eller 2017.
- Nettoomsättning som ökat med mer än 200 procent från föregående år.
- Nettoomsättning som minskat med mer än 75 procent från föregående år.

År 2017 var det betydligt vanligare att företagen i den minsta storleksgruppen hade ett negativt resultat efter finansnetto än företagen i den största storleksgruppen. Drygt 45 procent av företagen med nettoomsättning understigande 1 miljon kr uppvisade negativt resultat efter finansnetto, medan motsvarande siffra för företagen med nettoomsättning 20 miljoner eller högre var 8 procent.

Figur 6. Andel drivningsföretag med negativt resultat efter finansnetto.

Betalningsförmåga

Drivningsföretagens betalningsförmåga, mätt som kassalikviditet och soliditet, har förbättrats under perioden 2013–2017. Exempelvis har soliditeten (median) ökat från 33,0 till 37,4 procent (Tabell 4).

Tabell 4. Betalningsförmåga drivningsföretag år 2013–2017.

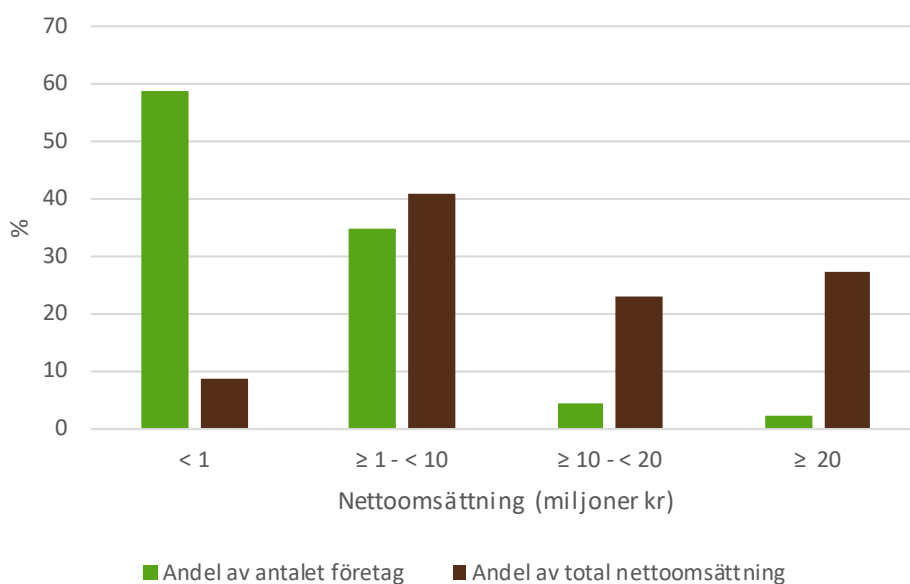
Mått på betalningsförmåga	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet, median (%)	37,4	37,2	35,9	34,8	33,0
Kassalikviditet, median (%)	126,6	125,8	120,8	114,2	106,6

ÖVRIGA ENTREPRENADFÖRETAG

Storlek

Företagsgruppen övriga entreprenadföretag är den till antalet företag och omsättning per företag minsta gruppen bland entreprenadföretagen. Gruppen omfattade 326 företag. Nettoomsättningen (median) var 0,8 miljoner kr och nettoomsättningen (medel) var 2,7 miljoner kronor år 2017.

I storleksgruppen med nettoomsättning mindre än 10 miljoner kr återfanns hela 94 procent av gruppens företag. Tillsammans svarade de för hälften av övriga entreprenadgruppens totala nettoomsättning. Företag med nettoomsättning 20 miljoner eller högre omfattade 2 procent av företagen, men svarade för 27 procent av gruppens samlade nettoomsättning (Figur 7).

Figur 7. Övriga entreprenadföretags nettoomsättning och andel av gruppens totala nettoomsättning år 2017.

Lönsamhet

Under perioden 2013–2017 var lönsamheten i företagsgruppen övriga entreprenadföretag högre än i grupperna skogsvårdföretag och drivningsföretag, oavsett om lönsamheten mäts som avkastning på totalt kapital, avkastning på eget kapital eller vinstmarginal (Tabell 1, 3 och 5).

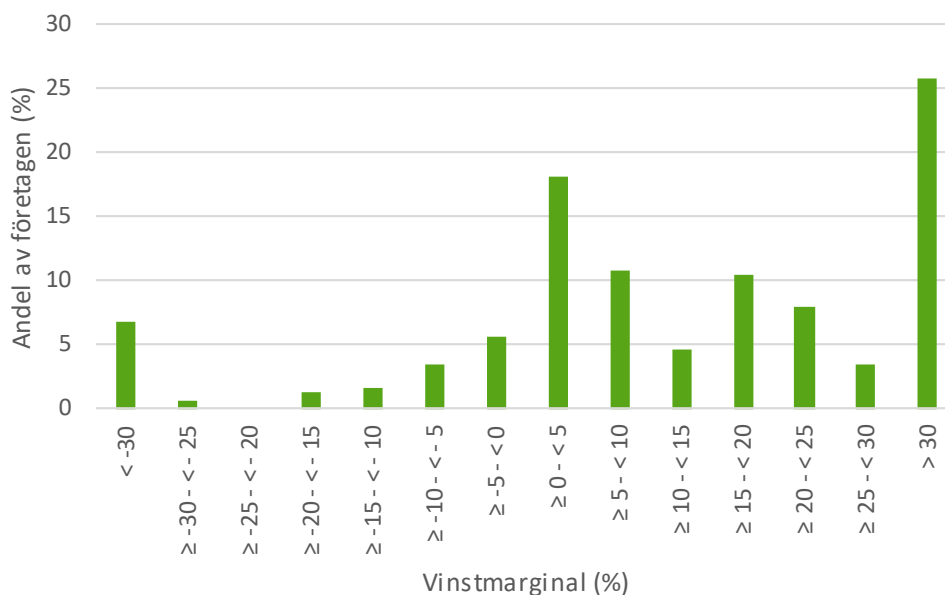
I samtliga entreprenadföretagsgrupper var vinstmarginalen högre bland de företag som hade en nettoomsättning mindre än 10 miljoner än bland de företag som hade en högre omsättning. I företagsgruppen övriga entreprenadföretag var den skillnaden betydligt större än i de två andra företagsgrupperna (Tabell 1, 3 och 5).

Tabell 5. Lönsamhet övriga entreprenadföretag år 2013–2017.

Lönsamhetsmått	2017	2016	2015	2014	2013
Vinstmarginal, median (%)	11,7	10,5	8,9	9,6	6,8
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning <10 miljoner kr, median (%)	13,3	11,3	9,0	10,9	8,1
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning ≥ 10 miljoner kr, median (%)	5,6	7,6	4,0	6,3	4,0
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, medelvärde (%)	7,8	7,4	5,0	6,7	5,0
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, median (%)	5,9	7,4	5,0	6,6	4,4
Avkastning på totalt kapital, median (%)	9,4	9,9	9,0	9,4	7,7
Avkastning på eget kapital, median (%)	16,2	18,0	17,5	17,1	14,7

Övriga entreprenadföretag skiljer sig också från de två andra entreprenadföretagsgrupperna eftersom vinstmarginalen (median) ökat betydligt (från 6,8 till 11,7 procent) under den studerade perioden (Tabell 5). En annan skillnad är "spridningsbilden" för vinstmarginal. Exempelvis hade 26 procent av företagen i gruppen en vinstmarginal som översteg 30 procent, vilket är klart högre än i de två andra entreprenadföretagsgrupperna (Figur 2, 5 och 8).

Närmare 30 procent av företagen hade en vinstmarginal i intervallet mellan 0 och 10 procent, vilket är lägre än i de två andra entreprenadgruppsföretagen.

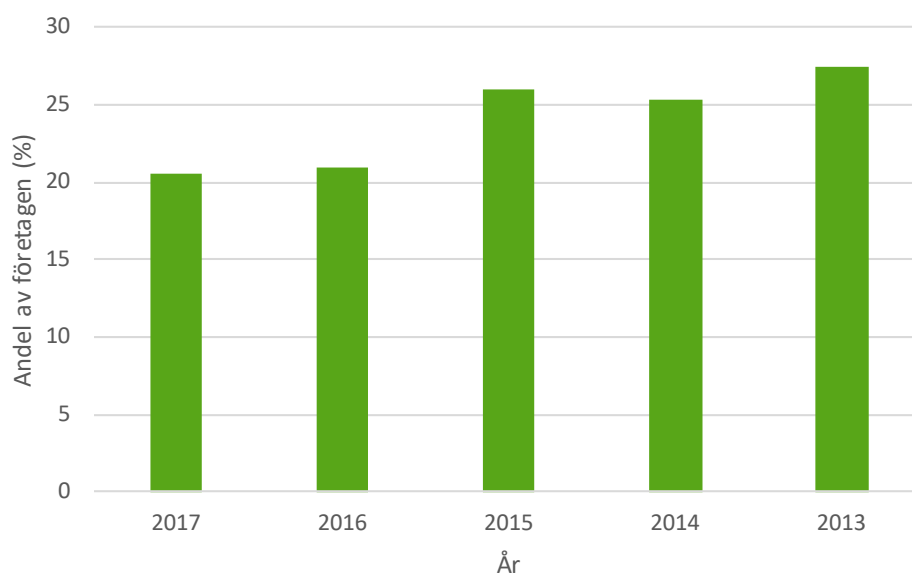

Figur 8. Övriga entreprenadföretags vinstmarginal (%) år 2017

Andelen företag med negativt resultat efter finansnetto har minskat under den studerade perioden från drygt 27 till knappt 21 procent (Figur 9).

En närmare titt på de företag som hade ett negativt resultat efter finansnetto år 2017 visar att drygt 21 procent av företagen kan antas vara i en uppstartsfas alternativt nedtrappningsfas eftersom de hade en nettoomsättning på 0 kr, startat eller återupptagit verksamheten år 2016 eller 2017, nettoomsättning som ökat med mer än 200 procent från föregående år eller nettoomsättning som minskat med mer än 75 procent från föregående år.

Studien av de företag som hade negativt resultat efter finansnetto år 2017, visar också att det inte fanns några företag med negativt resultat efter finansnetto bland de företag som omsatte 10 miljoner eller mer.

Figur 9. Andel övriga entreprenadföretag med negativt resultat efter finansnetto.

Betalningsförmåga

Betalningsförmågan för övriga entreprenadföretag är betydligt högre än för drivnings- och skogsvårdsföretagen (Tabell 2, 4 och 6). Dessutom har både kassalikviditeten och soliditeten förbättrats under perioden bland övriga entreprenadföretag (Tabell 6).

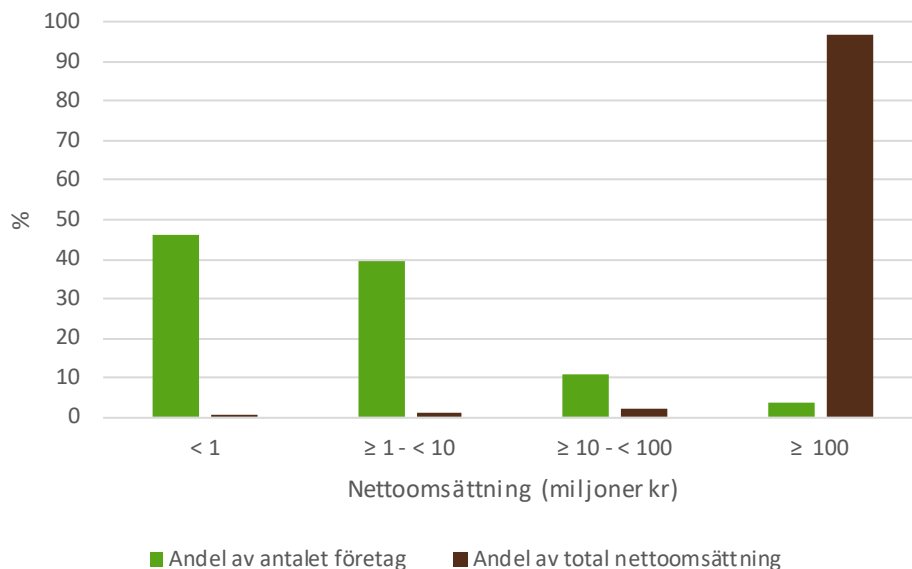
Tabell 6. Betalningsförmåga övriga entreprenadföretag år 2013–2017.

Mått på betalningsförmåga	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet, median (%)	56,0	54,5	52,6	49,0	48,6
Kassalikviditet, median (%)	221,4	194,7	195,5	192,5	191,6

SKOGSFÖRVALTNING

Storlek

Företagsgruppen skogsförvaltning består av 543 företag och domineras till antalet av små företag. År 2017 hade närmare hälften av företagen en nettoomsättning som var mindre än 1 miljon kr och 85 procent hade en nettoomsättning som understeg 10 miljoner kr. Sett till samlad nettoomsättning domineras gruppen av ett antal stora företag. 4 procent av skogsförvaltningsföretagen hade en nettoomsättning som var större än 100 miljoner kr, och dessa företag stod för 97 procent av företagsgruppens totala nettoomsättning (Figur 10).

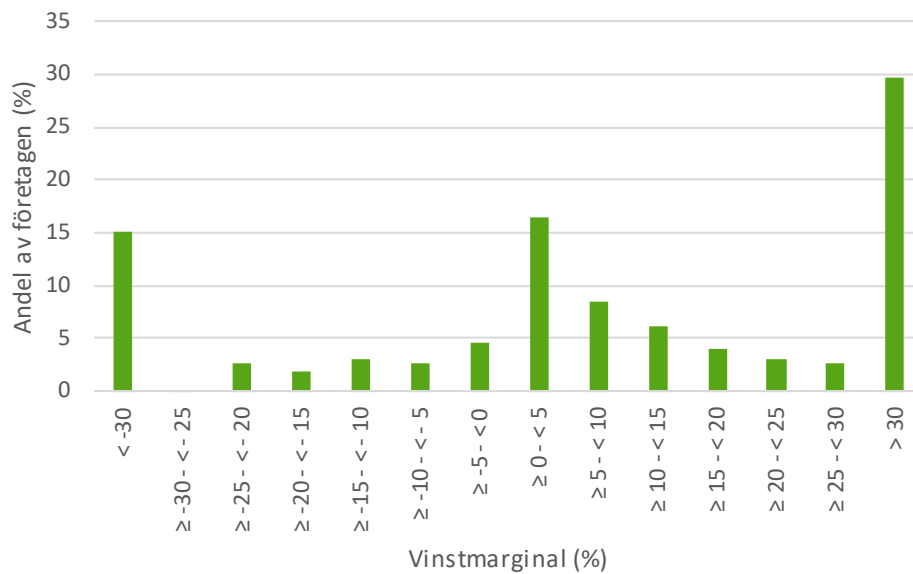

Figur 10. Skogsförvaltningsföretagens nettoomsättning och andel av gruppens totala nettoomsättning år 2017.

Att några företag i den största storleksgruppen (nettoomsättning ≥ 100 miljoner kr) är mycket stora jämfört med övriga företag i företagsgruppen innebär bland annat att det är stor skillnad mellan nettoomsättning median (1,4 miljoner kr) och nettoomsättning medel (146 miljoner kr).

Lönsamhet

Vinstmarginalen (median) varierade mellan 5,5 och 7,8 procent under den studerade perioden. Lägsta värdet uppnåddes år 2013 och högsta värdet uppnåddes år 2017 (Tabell 7). År 2017 hade nästan 25 procent av skogsförvaltningsföretagen en vinstmarginal mellan 0 och 10 procent och närmare 30 procent en vinstmarginal över 30 procent (Figur 11).

Figur 11. Skogsförvaltningsföretagens vinstmarginal (%) år 2017.

Under perioden 2013–2017 var vinstmarginalen (median) i genomsnitt knappt en procent lägre bland företag med en omsättning större än eller lika med 100 miljoner kr, jämfört med företag med lägre omsättning (Tabell 7).

Avkastningen på totalt kapital (median) varierade mellan 2,4 och 3,9 procent under den studerade perioden. Avkastningen på det egna kapitalet (median) var i genomsnitt 2 procent högre under samma period (Tabell 7).

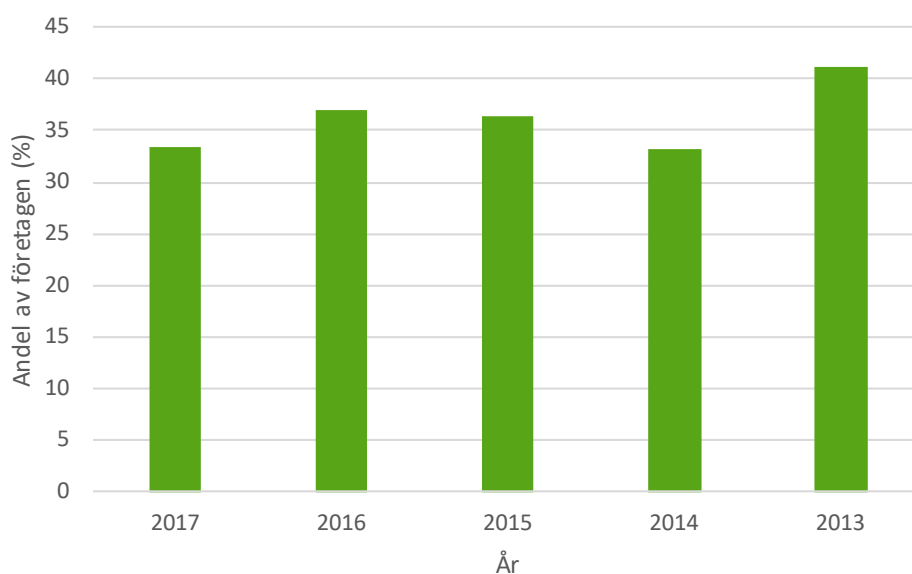
Tabell 7. Lönsamhet skogsförvaltning år 2013–2017.

Lönsamhetsmått	2017	2016	2015	2014	2013
Vinstmarginal, median (%)	7,8	6,5	6,1	6,8	5,5
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning <10 miljoner kr, median (%)	8,0	6,7	6,2	6,8	5,8
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning ≥ 10 miljoner kr, median (%)	7,1	6,5	5,5	7,3	3,1
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, medelvärde (%)	4,7	4,7	4,3	4,2	4,2
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, median (%)	3,6	4,5	3,6	5,1	3,1
Avkastning på totalt kapital, median (%)	2,8	2,5	2,6	3,9	2,4
Avkastning på eget kapital, median (%)	5,5	4,4	3,9	7,0	2,7

Andelen företag med negativt resultat efter finansnetto varierade mellan 41 procent år 2013 och 33 procent år 2017 (Figur 12).

År 2017 var det 28 procent av företagen med negativt resultat efter finansnetto som kan antas vara i en uppstartsfas alternativt nedtrappningsfas (se tidigare presenterade kriterier).

Samma år var andelen företag med negativt resultat efter finansnetto större bland de mindre företagen. I gruppen med nettoomsättning mindre än 1 miljon kr hade 42 procent ett negativt resultat efter finansnetto medan motsvarande siffra för företag med nettoomsättning på minst 100 miljoner var 4 procent.

Figur 12. Andel skogsförvaltningsföretag med negativt resultat efter finansnetto

Betalningsförmåga

Företagens soliditet (median) var över 41 procent och kassalikviditeten (median) översteg 124 procent under den studerade perioden. Kassalikviditeten har ökat 5 år i rad, medan soliditeten ökat 4 år i rad och sedan sjunkit något år 2017 (Tabell 8).

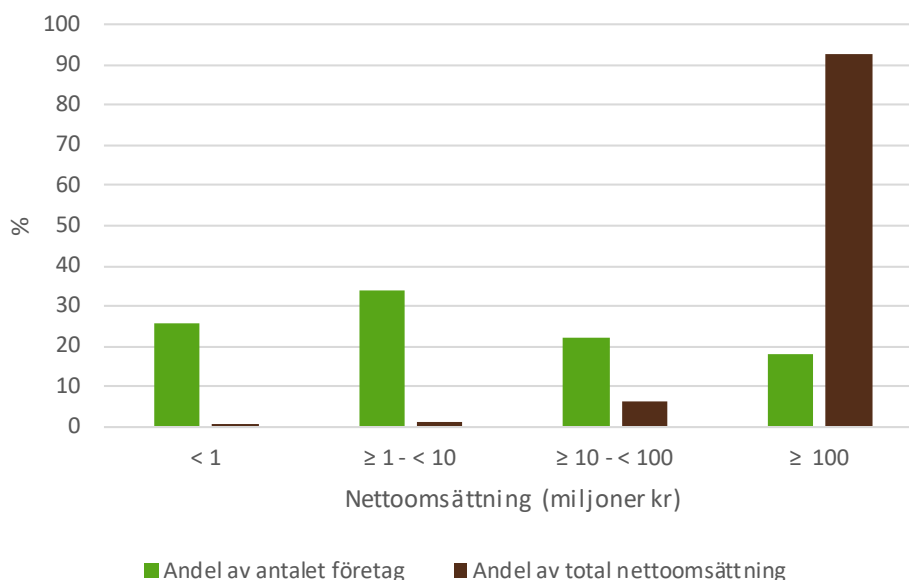
Tabell 8. Betalningsförmåga skogsförvaltning år 2013–2017.

Mått på betalningsförmåga	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet, median (%)	43,5	48,6	44,8	43,1	41,9
Kassalikviditet, median (%)	155,5	153,6	148,4	140,3	124,4

SÅGVERK

Storlek

Företagsgruppen sågverk är med sina 324 företag den till antalet minsta gruppen i studien. Sett till nettoomsättning per företag är den dock större än de tre entreprenadföretagsgrupperna. Nettoomsättningen (median) var 5,0 miljoner kr och nettoomsättningen (medel) var 127,5 miljoner kronor år 2017. Knappt en femtedel av företagen hade en nettoomsättning som var 100 miljoner kr eller mer, men de stod för närmare 93 procent av gruppens samlade nettoomsättning (Figur 13).

Figur 13. Sågverksföretagens nettoomsättning och andel av gruppens totala nettoomsättning år 2017.

Lönsamhet

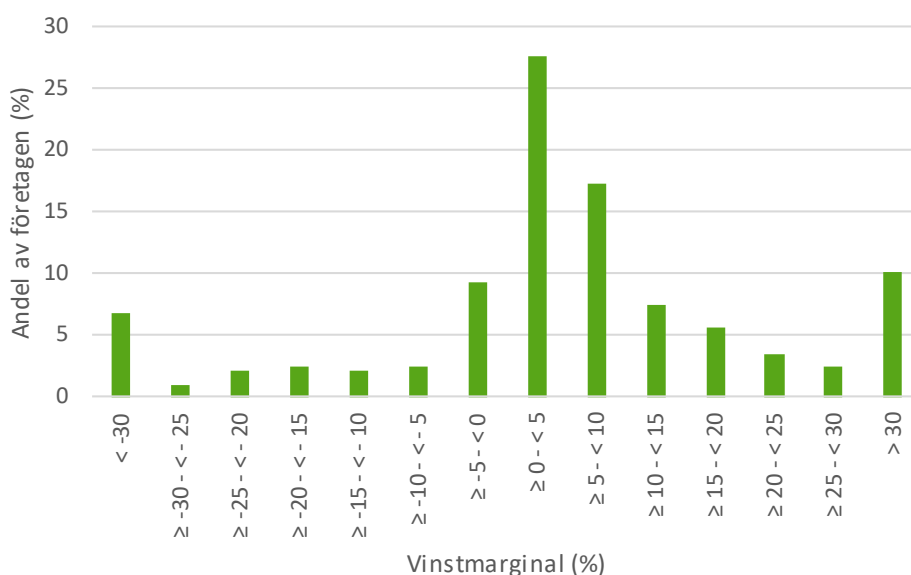
Lönsamheten har, oavsett vilket av de tre använda lönsamhetsmått som betraktas, förbättrats under femårsperioden. Vinstmarginalen (median) har till exempel ökat från 1,5 till 4,5 procent (Tabell 9).

I denna företagsgrupp, liksom i de tidigare presenterade, var vinstmarginalen (median) högre hos de mindre än hos de större företagen. I gruppen företag med nettoomsättning större än eller lika med 100 miljoner kr, de företag som står för lejonparten av den totala nettoomsättningen i företagsgruppen, var vinstmarginalen (median) under den studerade perioden i medeltal 2,1 procent. Motsvarande siffra för företag med nettoomsättning understigande 100 miljoner kr var 3,6 procent (Tabell 9).

Tabell 9. Lönsamhet sågverk år 2013–2017.

Lönsamhetsmått	2017	2016	2015	2014	2013
Vinstmarginal, median (%)	4,5	3,0	2,6	3,6	1,5
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning <100 miljoner kr, median (%)	4,6	4,0	3,5	3,5	2,5
Vinstmarginal i företag med nettoomsättning ≥ 100 miljoner kr, median (%)	4,3	1,0	1,4	3,8	0,0
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, medelvärde (%)	4,2	3,5	2,8	3,8	1,8
Vinstmarginal i företag med vinstmarginal i intervallet (-30) – (+ 30) %, median (%)	4,4	3,0	2,4	3,7	1,8
Avkastning på totalt kapital, median (%)	4,9	3,3	3,6	4,1	1,7
Avkastning på eget kapital, median (%)	7,3	5,3	4,8	5,0	0,7

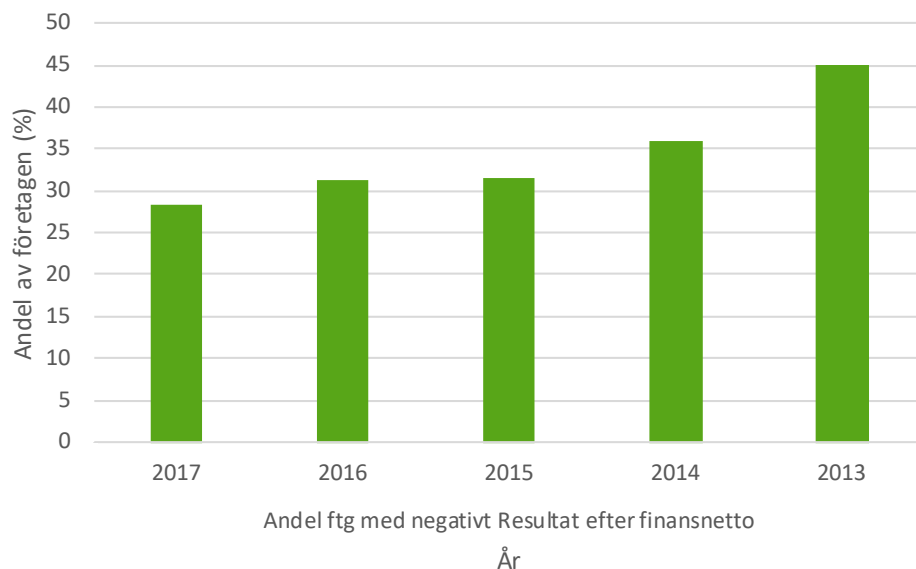
Närmare 45 procent av sågverksföretagen hade en vinstmarginal mellan 0 och 10 procent år 2017, vilket är högre andel än i övriga företagsgrupper (Figur 14).

Figur 14. Sågverksföretagens vinstmarginal (%) år 2017.

Andelen företag med negativt resultat efter finansnetto har sjunkit från 45 procent år 2013 till 28 procent år 2017. I sågverksgruppen var det år 2017 drygt 20 procent av företagen med negativt resultat efter finansnetto som kan antas vara i en uppstartsfas alternativt nedtrappningsfas (se tidigare presenterade kriterier).

Precis som i de övriga företagsgrupperna är negativt resultat efter finansnetto vanligare bland de mindre företagen. I gruppen med nettoomsättning mindre än 1 miljon kr hade 49 procent ett negativt resultat efter finansnetto medan motsvarande siffra för företag med nettoomsättning 100 miljoner eller mer var 12 procent.

Figur 15. Andel sågverksföretag med negativt resultat efter finansnetto.

Betalningsförmåga

Soliditeten har varit i det närmaste konstant under år 2013–2016 för att sedan öka något under det senaste året. Kassalikviditeten har också varit tämligen konstant under perioden (Tabell 10).

Tabell 10. Betalningsförmåga sågverk år 2013–2017.

Mått på betalningsförmåga	2017	2016	2015	2014	2013
Soliditet, median (%)	44,1	38,7	38,7	39,4	38,6
Kassalikviditet, median (%)	120,5	120,7	117,2	120,7	118,7

FÖRETAG I ANDRA BRANSCHER

En jämförelse avseende 2017 mellan företagen i denna rapport och alla aktiebolag i Sverige med nettoomsättning på minst 10 000 kr visar att det finns en del likheter. I båda grupperna;

- hade 83–85 procent av företagen en nettoomsättning som var 10 miljoner eller lägre.
- hade några få procent av företagen en nettoomsättning som översteg 100 miljoner kr.
- hade de mindre företagen högre vinstmarginal (median).
- var det vanligare med negativt resultat efter finansnetto bland mindre företag.

Då det gäller lönsamhet är bilden inte entydig. Lönsamheten mätt som avkastning på eget och totalt kapital (median) var klart lägre i entreprenadskogsbruket än i aktiebolag i allmänhet. Men skogsförvaltningsföretagen, med nettoomsättning på minst 100 miljoner, hade en något högre vinstmarginal (median) än aktiebolag i allmänhet i samma storleksklass. Vidare hade företagsgruppen övriga entreprenadföretag med nettoomsättning

mindre än 10 miljoner kr en högre vinstmarginal (median), medan drivnings- och skogsvårdsföretagen i samma storleksklass hade en lägre dito jämfört med andra storleksmässigt jämförbara företag i Sverige (Tabell 1, 3, 5, 7, 9 och 11).

Tabell 11. Nyckeltal svenska aktiebolag år 2017.

	Nettoomsättning ≥ 0,01 - ≤ 10 miljoner kr	Nettoomsättning > 10 - ≤ 100 miljoner kr	Nettoomsättning > 100 miljoner kr
Antal aktiebolag	283 866	49 145	8 213
Vinstmarginal, median (%)	9,7	5,6	4,5
Avkastning på totalt kapital, median (%)	9,7	10,6	9,3
Avkastning på eget kapital, median (%)	24,2	31,4	25
Soliditet, median (%)	51	35	32
Kassalikviditet, median (%)	198	125	111
Andel av företagen med negativt resultat efter finansnetto (%)	26,5	17,2	16,7

Diskussion

BRANSCHBILDEN

I denna rapport presenteras en lågupplöst, icke heltäckande översiktbild av de ekonomiska prestationerna i drygt 3 100 företag som är verksamma inom entreprenadskogsbruket. Att detaljskärpan saknas beror bland annat på att:

- Studien bygger på uppgifter i offentliga handlingar, i detta fall företagens årsredovisningar. Därför ingår endast aktiebolag och de fyra största skogsägareföreningarna i materialet. I skogsbruket finns också flera tusen enskilda firmor med SNI-kod som indikerar att de arbetar med skogsvård och/eller drivning, men eftersom dessa vanligtvis inte upprättar årsredovisningar har vi begränsad kunskap om företagens verksamhet.
- Studien baseras på företagens SNI-kod för ”huvudbransch”. Företag som har sin huvudsakliga verksamhet utanför entreprenadskogsbruket, men som även arbetar i entreprenadskogsbruket finns därför inte med i studien.
- Alla företag har inte en SNI-kod som motsvarar den verksamhet som de bedriver i dag.
- Undersökningen omfattar åren 2013–2017 och endast de företag som fanns registrerade i *Nordic Business Key*, hösten 2018. Företag som varit aktiva under perioden, men som på ett eller annat sätt avvecklats under dessa år syns inte i redovisningen.
- Nyckeltalen ger en ofullständig bild av situationen i företagen, de visar till exempel inte hur stor lön ägaren tagit ut, något som kan ha inverkan på det ekonomiska resultatet i de små företagen som till antalet dominerar entreprenadskogsbruket.

Projektets syfte var att stödja en utvecklad dialog om lönsamhet och förbättringspotential i entreprenadskogsbruket. Den presenterade bilden bör vara användbar för detta syfte även om den inte är perfekt.

NYCKELTALENS RELEVANS

Nyckeltal används vanligtvis för att värdera företag, bedöma företagsekonomisk situation och utvecklingsmöjligheter, jämföra konkurrerande företag och interna analyser av företagets resultat och framtida utvecklingsmöjligheter. I denna studie används nyckeltalen för att beskriva ekonomiska prestationer i företagsgrupper som kan betraktas som egna branscher.

Oavsett vad nyckeltalen används till, är det viktigt att tänka på vad de speglar och vilken typ av företag som analyseras. Exempelvis bör alltid nyckeltalet avkastning på eget kapital, som används i denna studie, åtföljas av nyckeltalet soliditet eftersom företag med låg soliditet (hög belåning) får en högre avkastning på det egna kapitalet än företag med hög soliditet, vid samma resultatnivå.

Ett annat exempel är nyckeltalet avkastning på totalt kapital, som med fördel tillämpas på företag i samma bransch, men fungerar sämre vid jämförelser av olika branscher och då speciellt om branscherna inte är lika kapitalintensiva. Företag i kapitaltunga branscher

har generellt lägre avkastning på totalt kapital än små tjänsteföretag. I denna studie syns detta tydligt vid jämförelser mellan företagsgruppen övriga entreprenadföretag och företagsgrupperna skogsförvaltning och sågverk.

I rapporten används också nyckeltalet andelen företag med negativt resultat efter finansnetto, trots att det inte är ett traditionellt nyckeltal som kan användas vid analys av enskilda företags lönsamhet. Studien visar att ungefär vart femte företag med negativt resultat efter finansnetto kan antas vara i uppstarts- eller avvecklingsfas. Då det inte är osannolikt att företagens ekonomiska resultat är annorlunda under uppstarts- och nedtrappningsfas än under normal drift, finns det anledning att vara mycket försiktig med att använda nyckeltalet andelen företag med negativt resultat efter finansnetto som ett mått på en branschs lönsamhet. En bransch med många nyetablerade företag skulle rent teoretiskt kunna få en hög andel företag med negativt resultat efter finansnetto. Detta skulle kunna tolkas som att lönsamheten i branschen är låg, vilket inte nödvändigtvis är en sann bild av de etablerade företagens lönsamhet.

ANDRA STUDIER

Kronholm (2019) konstaterar att många skogsentreprenörer i norra Sverige har låg nettovinstmarginal och vissa även låg likviditet. I denna studie, som omfattar hela Sverige, syns också att delar av entreprenörskåren har lönsamhetsproblem. Studien visar också att dessa problem inte är unika för entreprenadföretagen utan att det också finns beställarföretag med likartad problematik.

I denna rapport visas att det är liten skillnad i lönsamhet (mätt som vinstmarginal, median) mellan drivningsföretag med en nettoomsättning mindre än 10 miljoner kr och drivningsföretag med större nettoomsättning. Den skillnad som finns indikerar en något bättre lönsamhet hos de mindre företagen. I Rikskonens m.fl. (2019) studie av drivningsföretag i norra och östra Finland är bilden annorlunda. Där har de mindre drivningsföretagen en klart lägre lönsamhet (mätt som Return on investment, ROI) än de större företagen.

Tänkbara samtalsämnen

Detta projekt syftar till att stödja en utvecklad dialog om lönsamhet och förbättringspotential i entreprenadskogsbruket. Därför lyfter vi i det följande avsnittet fram ett antal intressanta ämnen som följer av de resultat som redovisas i studien.

Rapporten visar bland annat att under åren 2013–2017 hade:

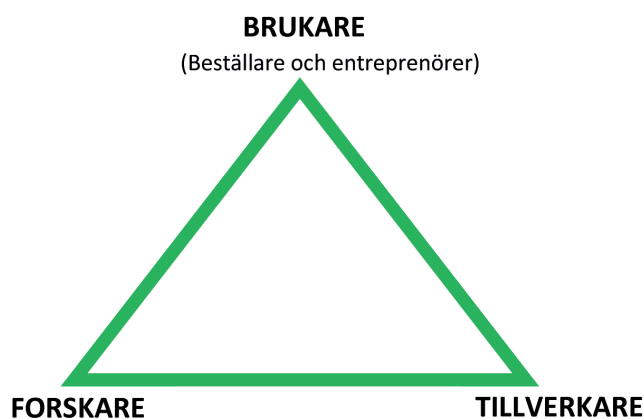
- Beställarföretagen lägre avkastning på eget och totalt kapital än entreprenadföretagen.
- Företagsgruppen sågverk sämre lönsamhet än övriga företagsgrupper.
- Företagsgruppen drivningsföretag sämre betalningsförmåga än övriga företagsgrupper.
- Den till antalet företag och omsättning per företag minsta företagsgruppen, övriga entreprenadföretag, bättre lönsamhet och betalningsförmåga än övriga företagsgrupper.

Studien ger också en, om än begränsad, bild av entreprenadsskogsbrukets ekonomiska prestationer i förhållande till aktiebolag i allmänhet. Bilden indikerar att när det gäller ekonomiska prestationer så är entreprenadskogsbruket varken bättre eller sämre än aktiebolag i allmänhet.

Denna bild, tillsammans med vetenskapen om att entreprenadsskogsbrukets lönsamhet påverkas kraftigt av skogsindustrins lönsamhet, indikerar att det kan vara viktigt för entreprenadsskogsbruket att påverka sin egen lönsamhet genom ”internt utvecklingsarbete”. Det kan ske på många olika sätt. I det följande presenteras två tänkbara områden för internt utvecklingsarbete. Båda områdena har koppling till den genomförda utkontrakteringen av operativt arbete till små entreprenadföretag. Texterna ska inte ses som förslag på förändringar, utan snarare som tankar och funderingar som förhoppningsvis kan inspirera till framåtsyftande diskussioner och tankeutbyten.

ORGANISATION AV ENTREPRENADSKOGSBRUKET

Under lång tid har det nära samarbetet mellan brukare, tillverkare och forskare, i den så kallade utvecklingstriangeln (Figur 16) varit en framgångsfaktor för den skogstekniska utvecklingen i nordiskt skogsbruk. I triangelns hörn finns de tre aktörerna brukare, tillverkare och forskare.

Figur 16. Utvecklingstriangeln i entreprenadskogsbruket.

Över tid har forskarhörnet förändrats och fått en mer komplex sammansättning. Personer med kompetens inom till exempel automation, digitalisering, informations-teknik och interaktion människa-maskin har involverats i hörnets verksamheter.

Tillverkarhörnet har också genomgått förändringar. Exempelvis syns en tydlig utveckling mot komponenttillverkande bolag som designar, tillverkar och säljer delar till maskiner och maskinsäljande bolag som designar, bygger och säljer maskiner.

I brukarhörnet, där de i denna rapport presenterade företagen hör hemma, har utkontrakteringen av arbetsuppgifter lett till att hörnet utökats med en part och består nu av beställare och entreprenörer

Framgångsrik samverkan i utvecklingstriangeln är troligtvis nödvändig även i fortsättningen, men hur kan arbetet organiseras för att bli effektivt och lyckosamt? Denna fråga är aktuell för hela triangeln men också inom brukarhörnet. Vilka beställare och vilka entreprenörer ska delta i arbetet och hur ska utvecklingsarbetet finansieras? Beställarna har vanligtvis större ekonomiska resurser än entreprenörerna som oftast är små, med begränsade ekonomiska resurser, men med god kunskap om och erfarenhet av det praktiska arbetet.

En annan intressant frågeställning är hur det praktiska arbetet ska organiseras. Utkontrakteringen har skett i etapper. Först drivning, sedan skogsvård och under senare år även inventering och planläggning. Den etappvisa utkontrakteringen har lett till en uppdelning av entreprenadföretag i drivnings-, skogsvårds- och planläggningsföretag. Är detta optimalt för entreprenadskogsbruket sett ur ett helhetsperspektiv?

Exempel på frågeställningar som kan vara intressant att belysa:

- Ökar eller minskar beställarnas och entreprenörernas kostnader om drivningsföretag utför mer än en åtgärd till exempel drivningsplanläggning, underväxtröjning och drivning?
- Förändras kvaliteten på utförda tjänster vid en sammanslagning av tjänster?
- Hur påverkas arbetsmiljön hos beställar- och entreprenadföretagen av en sådan förändring?

En tredje organisatorisk fråga av intresse är den partiella utkontrakteringens innehåll och utformning. Har potentialen i utkontrakteringen nyttjats på rätt sätt?

Exempel på frågor som kan vara värda att diskutera och eventuellt utreda:

- Vilka arbetsuppgifter ska beställaren respektive entreprenören utföra?
- Är dagens fördelning optimal eller kan arbetet effektiviseras?
- Innehåller dagens fördelning av arbetsuppgifter onödigt dubbelarbete?
- Kan utökad samverkan mellan beställare och entreprenörer ge vinster för entreprenadskogsbruket / hela kedjan?
- Vad kan skogsbruket lära av andra branscher beträffande organisation av outsourcad verksamhet?

ENTREPRENADFÖRETAGENS STORLEK OCH TJÄNSTEUTBUD

Entreprenadföretagens medverkan i utvecklingstriangeln kan, som tidigare nämnts, påverkas av företagets ekonomiska resurser och storlek. Även företagets förmåga att driva andra utvecklingsfrågor påverkas av företagets storlek. För många små företag kan det vara svårt att parallellt med den vardagliga operativa verksamheten driva nödvändig förändringsverksamhet i det egna företaget, delta i vidareutveckling av ett hållbart skogsbruk och förbättra kvaliteten på levererade tjänster.

En annan fråga med nära koppling till företagsstorlek är tjänsteutbudet. Ska entreprenadföretagen vara specialiserade eller ska de, eller i varje fall en del, erbjuda ett bredare tjänsteutbud? Är det möjligt för entreprenadföretag att samverka och på så sätt erbjuda breda tjänstepaket? Vilka för- och nackdelar finns det för beställare respektive entreprenörer med ett breddat tjänsteutbud hos entreprenörerna? Hur stora är de ekonomiska konsekvenserna av för- och nackdelarna?

Ytterligare en frågeställning som berör entreprenadföretagens storlek och tjänsteutbud är entreprenadskogsbrukets transaktionskostnader. Kan beställarnas och entreprenörernas transaktionskostnader minska om entreprenadföretagen säljer tjänstepaket med flera sammanbakade tjänster i stället för enskilda tjänster? Om så är fallet, uppstår det då några nya kostnader kopplade till de sammanslagna tjänsterna eller tjänstepaketet?

Om entreprenadföretagens storlek har inverkan på lönsamheten i entreprenadskogsbruket och om den nuvarande storleken inte är optimal blir den intressanta frågeställningen; Vem eller vilka initierar förändringar som är positiva för skogsbruket?

FORTSATTAS STUDIER

Erikssons och Sääf (2017) visade att det fanns stora skillnader i vinstmarginal mellan entreprenadföretagen. I den här redovisade studien konstaterades att det även finns stora skillnader i vinstmarginal bland beställarföretagen och att denna skillnad är tydligast i företagsgruppen skogsförvaltning. Eriksson och Sääf (2017) fastslog också att 24 procent av entreprenadföretagen hade en omsättning som var mindre än 1,0 miljon kr och 39 procent hade en omsättning som understeg 2,0 miljoner kr. I denna studie visas att vinstmarginalen är högre bland de mindre företagen i samtliga företagsgrupper. Samtidigt konstateras att det finns en större andel företag med negativt resultat efter finansnetto bland dessa företag. Vidare visas att 4 procent av företagen i gruppen skogsförvaltning står för 97 procent av gruppens totala nettoomsättning

Tillsammans skapar dessa data frågeställningar om eventuella skillnader i lönsamhetsnivå mellan de beställar- och entreprenadföretag som står för huvuddelen av omsättningen i entreprenadskogsbruket och de företag som presenteras i denna rapport. Kan det vara så att vinstmarginalen är lägre och spridningen i vinstmarginal mellan företagen är mindre, i den del av entreprenadskogsbruket som har störst betydelse för ekonomin i skogsbruket än i de företag som presenteras i denna rapport?

För att få svar på denna och närbesläktade frågeställningar vore det intressant med en grundlig analys av ekonomiska prestationer bland de beställarföretag och entreprenadföretag som har stort inflytande på entreprenadskogsbrukets ekonomiska prestationer.

I denna rapport konstateras att det finns både beställarföretag och entreprenadföretag med mycket goda ekonomiska prestationer samtidigt som det finns beställarföretag och entreprenadföretag med svaga ekonomiska prestationer. Därför vore det spännande att ta reda på om det finns gemensamma nämnare mellan och likartade framgångsfaktorer hos ekonomiskt framgångsrika beställare och dito entreprenörer.

Oavsett om en sådan undersökning genomförs eller inte rekommenderar vi att en studie av entreprenadskogsbrukets ekonomiska prestationer genomförs regelbundet för att skapa värdefull kunskap om hur entreprenadskogsbruket utvecklas över tid.

Referenser

- Bolagsverket 2018. Bolagsverket <http://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/aktiebolag/arsredovisning/delar#storre-mindre-foretag>
- Eriksson, B & Sääf, M. 2017. Branschanalys – Ekonomiska prestationer i entreprenadskogsbruket. Arbetsrapport nr 921 – 2017. 32 s.
- Kronholm, T. 2019. Contractor forestry in Northern Sweden: an overview of firm characteristics and economic performance, s. 83-84. I Proceedings of the Nordic-Baltic Conference on Operational Research (NB-NORD), 3-5 juni, Honne, Norge.
- Mellanskog 2018. Skogsägarna Mellanskog Ekonomisk förening. <https://www.mellanskog.se/>
- Norra Skogsägarna 2018. Norra Skogsägarna. <https://www.norra.se/>
- Norrskog 2018. Norrskog. <http://www.norrskog.se/>
- Pwc 2018. Global Forest, Paper & Packaging Industry Survey. 2016 edition survey of 2015. <https://www.pwc.com/gx/en/industries/assets/pwc-annual-fpp-industry-survey-2016-10.pdf>.
- Rikkonen, P., Hamunen, K. & Jylhä, P. 2019. Identification of success factors of a wood harvesting enterprise, s. 86-86. I Proceedings of the Nordic-Baltic Conference on Operational Research (NB-NORD), 3-5 juni, Honne, Norge.
- SCB 2018. Sökning efter SNI-kod. www.sni2007.scb.se/.
- Skogsindustrierna 2018. Fakta och nyckeltal. Den svenska skogsindustrin i korthet. <https://www.skogsindustrierna.se/skogsindustrin/skogsindustrin-i-korthet/fakta--nyckeltal/>
- Skogsstyrelsen 2019. Sysselsättning i skogsbruket. <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/sysselsattning-i-skogsbruket/>
- Södra 2018. Södra. <https://www.sodra.com/sv/>
- Van Weele, A. 2012. Inköp och supply chain management: analys, strategi, planering och praktik. Studentlitteratur AB.

Bilaga 1. Begreppsförklaringar

Avkastning på eget kapital

Anges i procent.

Beräknas: $(\text{Resultat efter finansiella poster} \div \text{Beräknat eget kapital}) * 100$.

Avkastning på totalt kapital

Anges i procent.

Beräknas: $((\text{Resultat efter finansiella poster} + \text{finansiella kostnader}) \div \text{Beräknat eget kapital}) * 100$.

Kassalikviditet

Anges i procent.

Beräknas: $((\text{Omsättningstillgångar} - \text{varulager}) \div \text{kortfristiga skulder}) * 100$.

Nettoomsättning

Med nettoomsättning avses intäkter från sålda varor och utförda tjänster som ingår i företagets normala verksamhet.

Resultat efter finansnetto

Resultat efter finansnetto visar verksamhetens totala resultat, inklusive finansiella poster, men opåverkat av bokslutsdispositioner och skatt.

Return on Capital Employed ROCE

Anges i procent.

Beräknas: $((\text{Rörelseresultat} + \text{finansiella intäkter}) \div (\text{totala tillgångar} - \text{icke räntebärande skulder})) * 100$.

Soliditet

Anges i procent.

Beräknas: $(\text{Beräknat eget kapital} \div \text{totalt kapital}) * 100$.

Totalomsättning

Ett företags eller en organisations totala intäkter.

Vinstmarginal

Anges i procent.

Beräknas: $((\text{Rörelseresultat} + \text{finansiella intäkter}) \div \text{omsättning}) * 100$.

Bilaga 2.

Standard för Svensk Näringslivsindelning, SNI

Standarden för svensk näringsgrensindelning, SNI, är främst en statistisk standard som används för att klassificera enheter som företag och arbetsställen efter deras ekonomiska aktiviteter. SNI är en viktig klassifikation för bland annat ekonomisk statistik. Klassifikationen gör det möjligt att jämföra och analysera data både nationellt och internationellt samt över tid. Därtill kan den användas för administrativa ändamål.

SCB ansvarar för klassifikationen SNI, men det är Skatteverket som ansvarar för inhämtandet av SNI-koder i samband med att företagen registrerar sina verksamheter hos Skatteverket. Till hjälp att hitta rätt SNI-koder för verksamheter finns SCB:s söksystem SNI-Sök. Skatteverket lämnar uppgifter om SNI-koder vidare till SCB:s allmänna företagsregister. Det registret är offentligt och uppgifter som SNI-koder kan utlämnas och spridas vidare via till exempel internet-baserade tjänster.

SNI ingår i ett internationellt system av ekonomiska klassifikationer och utgår från EU:s näringsgrensstandard NACE. Den gällande versionen av SNI heter SNI 2007, medan motsvarande EU-version heter NACE Rev 2. SNI och NACE är helt identiska på de fyra första nivåerna avdelning, huvudgrupp, grupp och undergrupp. Därutöver har SNI en femte nivå, som är en svensk tilläggsnivå. Statistik som produceras utifrån NACE är jämförbar på europeisk nivå och delvis även på internationell nivå. Användandet av NACE är obligatoriskt inom det europeisk-statistiska systemet. Den nationella versionen fastställs av SCB:s generaldirektör samt godkänns av EU i enlighet med den förordning som finns för NACE. I Sverige finns 821 SNI-koder på den finaste nivån, medan NACE Rev 2 har 615 koder.

SNI 2007 ersatte den tidigare versionen kallad SNI 2002 som var resultatet av en mindre revision av SNI 92. Gällande standard före SNI 92 benämndes SNI 69. En ny version av SNI arbetas fram i samband med en internationell revidering av näringsgrensindelningar. Någon revision finns för närvarande inte inplanerad.

(SCB 2018)

Bilaga 3. Kriterier för ”större företag”

Med större företag avses företag som uppfyller mer än ett av följande villkor under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren:

- Fler än 50 anställda i medeltal
- Mer än 40 miljoner kronor i balansomslutning
- Mer än 80 miljoner kronor i nettoomsättning

(Bolagsverket 2018).